

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. VI св. 7—10

БЕОГРАД 1955

САДРЖАЈ

	Страна
1. А. Белић: О значају посматрања властитог језика за познавање језика уопште	197
2. М. Штевановић: Сложени глаголски облик или сложеница	209
3. Б. Милановић: О облику једног глагола у екавском изговору	225
4. Д-р Павле Ивић: О виду глаголског облика <i>будем</i>	239
5. Ђ. Живановић: О једном вокативу	246
6. Св. Предић: Ипак, <i>quieta non movete</i>	248
7. П. Ивић: О акценту презимена као <i>Илић</i> , <i>Панџелић</i> и сл.	251
8. Ђ. Живановић: Подваљак	255
9. Б. Терзић: Првак „Бољшег театра“	258
10. Драгиша Живковић: О повезивању наставе језика и књижевности у вишим разредима средње школе	261
11. М. С. Лалевић: Обрада субјекта	273
12. Језичке поуке	287

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Секретар Уређивачког одбора — Бранислав Милановић

Научна Књига

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ

БЕОГРАД 1955

Штампа Графичко предузеће „Академија“, Београд, Космајска ул. 28

ИПАК, QUIETA NON MOVERE

У књизи VI, свесци 1—2 Нашег језика објавио је професор д-р Александар Ђ. Костић чланак „О потребама стручних терминологија”, који је уствари одговор на мој чланак у књ. V, свесци 1—2 овог часописа. У свом чланку професор Костић углавном понавља само оно што је већ рекао у свом првом чланку и што сам ја већ побрио. Ново је само то што је поновио више пута да само он зна како треба решавати питања терминологије. Уместо личних напада, ја ћу се задржати само на стварним разлозима: уместо да наводим своје мишљење, мораћу да поновим само оно што су рекли људи који су те ствари знали боље и од њега и од мене.

Пре него што се, ма и најкраће, осврнемо на појединости, морам да исправим мишљење професора Костића да тек треба да се стварају правила за творбу придева од латинских и грчких придева. То је питање расправила дугогодишња употреба, тај значајни законодавац у језичким питањима, — кога професор Костић не признаје. Утолико горе по њега. Та употреба поставила је закон да од латинских и грчких придева правимо придеве узимајући њине придеве са наставком за основу, и по одбитку њиховог наставка за облик додајемо наш наставак за основу. На пример: *morbid-us* — морбид — морбидан; *letal-is* — лешал — лешалан; *πρακτικ-ος* — практик — практичан; *διαγνωστικ-ος* — дијагностик — дијагностички.

Професор Костић не признаје то правило, него се одушевљава облицима: *парадоксан*, *панкреасни*, *сифилисни*, којима треба да се замене досадашњи облици *парадоксалан*, *сифилишчан*, *дијагностичан*. Ако је то правило професора Костића добро за придеве које је он у свом чланку навео, онда мора

бити добро и за све друге придеве, те ћемо имаги: уместо *аналишички* — *анализни*; уместо *паралишичан* — *парализан*; уместо *профилактичан* — *профилаксан*; уместо *анемичан* — *анеман*; уместо *флегмашичан* — *флегман*; уместо *вишалан* — *вишан*; уместо *синшешичан* — *синшезан*; и тако даље.

Нико не брани лекарима да тако праве придеве, али сваки треба да зна да ће се тиме огрешити о општу употребу према којој ће сваки појединац, па ма био и највећи ауторитет, увек бити слабији.

Зато сматрамо да је мудро држати се и другог правила које је навео Богдан Поповић (*Quieta non movere*) и *без велике невоље не мењати оно што је дошло било у употреби*.

Професор Костић не признаје ни то правило, него сматра да треба мењати што год се некоме учини рђаво, те се одушевљава речима као *диференшовање*, *испрејарован*, *парадоксан*, *зайаљенски*.

Диференшовање је смешна кованица кад имамо међународну одавно примљену реч *диференцијација*. Из речи *диференшовање* не видимо од које је речи начињена, јер реч *диференшоваши* не постоји као глагол и ниједан Србин је не зна. — *Испрејарован* је такође ружна кованица која треба да замени реч *прејариран*, која нам је свима позната. Излишно је давати јој предметак *из-* да би се начинио свршен глагол, јер глагол *прејарирати* спада у глаголе који имају и свршени и несвршени вид, као *чуши*, *ручати*, *вечерати*, *телеграфирати* и сл. Непотребно је писати *прејароваши* кад тако нико не говори. За стране речи може се задржати и стран завршетак, као у *шелефонирати*, *ревидирати*, *екстирпирати* итд. А *зайаљенски*? Досада се од глаголских именица нису правили придеви. Хоће ли се професор Костић зауставити на томе или ће продужити тим путем и дати нам и *обољењски*, *узбуђењски*, *варењски*, *ојорављењски* итд.?

Потребно је још осврнути се на поједине случајеве које је поменуо професор Костић. На првом месту рећи ћемо неколико речи о несрећном придеву *бронхијални*. Најновије издање *The Concise Oxford Dictionary* од 1954 има ове облике: *bronchi*, *bronchia*; — *bronchial*, *bronchio-*, *broncho-* за комбинације. *Bronchal* нема.

Али поред тога треба напоменути да је и један од најближих сарадника професора Костића на медицинском терминолошком речнику у једном малом популарно медицинском чланку у „Политици“ од 30 јануара 1955 године неколико пута употребио реч *бронхијални*, уместо *бронхални*, као што је употребљена и неколико пута у чланцима у лекарском стручном часопису.

На једном месту професор Костић каже да „у изградњи медицинске терминологије не могу одлучивати ни Ларус, ни Роџет, ни лингвисти, него искључиво стручњаци, лекари...“. Професор Костић не зна да је писац енглеског речника синонима Роџет био лекар и члан неких седам академија; лекар је био и његов син, који је после његове смрти наставио да издаје речник синонима.

Није тачно тврђење професора Костића да проф. Белић чини разлику у значењу између *практичан* и *практички*, јер правописни речник каже само како коју реч треба писати, а не даје значење речи.

И на завршетку још ово. Супротно тврђењу професора Костића да је медицинска терминологија ствар која се тиче самих медицинских стручњака, професор Белић у прошлом броју овог часописа каже: „Али ја сматрам да улога језичких стручњака управо треба да претходи коначном стварању стручних терминологија, а не да се језички стручњак јави на крају као арбитар који нешто прима, а нешто одбацује“. То је тачно супротно начелу које поставља професор Костић да је медицинска терминологија ствар која се тиче само медицинских стручњака. То је близу онога што сам и ја тврдио: да се медицинска терминологија може изграђивати само по правилима нашег језика о грађењу речи и, у овом случају, о грађењу придева од латинских и грчких придева. Сваки други начин претставља самовољу, која може језику нанети само штете, као наведене кованице из школе професора Костића.

Св. Пређић